

Nya EU-regler för bevattningsmedel med renat avloppsvatten inom jordbruk

Pontus Cronholm
Uppsala, 1 februari 2023

Disposition:

- Naturvårdsverket roll
- Kort presentation av EU-förordningen
- Presentation av uppdraget från Regeringen
- Slutsatserna i Naturvårdsverkets skrivelse
- Frågor

Naturvårdsverkets verksamhetsidé

- Naturvårdsverket driver och samordnar arbetet för en god livsmiljö tillsammans med andra.
- Vi bygger vårt arbete på kunskap och visar på möjligheter för en hållbar utveckling.
- Vi är en miljömyndighet som arbetar på uppdrag av regeringen.

Naturvårdsverket roll kopplat till EU-förordningen

- Ansvarig central myndighet för vägledning om avloppsanläggningar som är dimensionerade från 200 pe och uppåt.
- På regeringens uppdrag fick Naturvårdsverket huvudansvaret att analysera vilka åtgärder som behövs för att genomföra den nya EU-förordningen i Sverige.
- Genomfördes med medarbetare från Naturvårdsverket och Statens jordbruksverk. Avseende kvalitetskrav skedde samverkan med Folkhälsomyndigheten, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Sveriges geologiska undersökning, Statens veterinärmedicinska anstalt och Havs- och vattenmyndigheten
- Förslaget presenterades till regeringen den 23 maj 2022.
- Regeringen har haft förslaget på remiss, [Remiss av Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag - Regeringen.se](#)

EU förordningen

- Träder i kraft den 26 juni 2023
- Syftet är att ställa upp gemensamma **minimikrav** för att återvunnet avloppsvatten är säkert för bevattning inom jordbruket. Att säkerställa en hög skyddsnivå för miljön och för människors och djurs hälsa
- Vidare är den framtagen med anledning av vattenbrist, främja cirkulär ekonomi av vatten, stödja klimatanpassningen och bidra till att motverka vattenbrist och trycket på vattenresurser
- EU-gemensamt regelverk syftar även till att bidra till en effektivt fungerande inre marknad
- Renat avloppsvatten från avloppsreningsverk, såväl mindre anmälningspliktiga som större tillståndspliktiga träffas av EU förordningens bestämmelser. Naturvårdsverkets bedömning är dock att avloppsvatten från enskilda/små avlopp från ett fåtal hushåll inte berörs

Bevattning inom jordbruket

- EU-förordningen gäller specifikt för återanvändning av vatten för bevattning inom jordbruket.
- Vad som avses är bevattning av följande typer av grödor:
  - Livsmedelsgrödor som konsumeras råa, det vill säga grödor som är avsedda att användas som livsmedel i rått eller obearbetat skick.
  - Bearbetade livsmedelsgrödor, det vill säga grödor som är avsedda att användas som livsmedel efter en bearbetningsprocess (tillagade eller industriellt bearbetade).
  - Andra grödor än livsmedelsgrödor, det vill säga grödor som inte är avsedda att användas som livsmedel (till exempel betesmark och grovfoder, fibergrödor, prydnadsgrödor, utsäde, energigrödor och växtmattor).

Minimikrav på vattenkvalité

Avloppsvattnet behöver renas i enlighet med kraven i avloppsdirektivet samt stegvis uppfylla kravnivåer utifrån fyra kvalitetsklasser A-D. Nivån styrs av användningsområde och bevattningsmetod

Minimikraven på kvalité innehåller:

- E. coli (antal/100 ml)
- BOD5 (mg/l)
- TSS (mg/l)
- Turbiditet (NTU)
- Annat; legionella om risk för aerosolbildning och inälvsnematorder för bevattning av betesmark eller grovfoder

För kvalitetsklass A krävs även valideringsövervakning av återvinningsanläggningen innan den tas i drift med ytterligare parametrar

Andra krav enligt EU förordningen

- Tillstånd för produktion och tillhandahållande av återvunnet vatten
- Tillstånd för bevattning kan också behövas, men endast då det är relevant i enlighet med nationell rätt
- Tillstånden ska bygga på en riskhanteringsplan som upprättas för respektive system
- Riskhanteringsplanen ska bland annat:
  - innehålla en beskrivning av systemet och alla involverade parter i återanvändningskedjan
  - identifiera och bedöma de risker för miljö samt människors och djurs hälsa som kan uppkomma
  - sätta ytterligare villkor för operatören samt andra krav för användningen av vattnet som kan begränsa riskerna med användningen

Uppdraget från regeringen

- Analysera vilka åtgärder som behövs för att komplettera EU-förordningen med svenska bestämmelser så att SE kan leva upp till kraven i praktiken
- Analysera hur EU-förordningens krav på produktion och tillhandahållande avloppsvatten fungerar i förhållande till nuvarande svenska regelverk
- Föreslå ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt system som säkerställer en hög skyddsnivå för människors och djurs hälsa och miljön
- Utreda om ett anmälningsförfarande bör införas för jordbrukets användning av återvunnet avloppsvatten
- Behöver EU-förordningens minimikrav kompletteras med ytterligare kvalitetskrav, till exempel i fråga om särskilt svårnedbrytbara ämnen, mikroplaster, tungmetaller eller antibiotika

Förslag på prövningsförfarande

- Nationella författningar behöver anpassas och kompletteras för att uppfylla kraven i EU-förordningen på tillstånd och tillhandahållande av återvunnet avloppsvatten
- Förslag:
  - En ny verksamhetskod föreslås för produktion och tillhandahållande av återvunnet avloppsvatten och att verksamheten klassas som B-verksamhet. Den nya bestämmelsen föreslås som tillägg i 28 kap. miljöprövningsförordningen
  - 22 kap. miljöbalken kompletteras så att ansökningar om tillstånd ska innehålla en riskhanteringsplan
  - Tillståndsförfarande för slutanvändaren föreslås regleras i en ny förordning. Tillståndet ger rättskraft vilket ger långsiktighet i besluten. Förslaget syftar till att ge en enklare tillståndsprocess likt "enskilda avlopp"

Kvalitetskrav på det renade avloppsvattnet:

- Naturvårdsverket föreslår i dagsläget inga **generella** ytterligare kvalitetskrav utöver de som ställs i EU förordningen
  - Det sker ett arbete inom EU avseende ytterligare bestämmelser, i så kallade delegerade akter, samt att även närliggande direktiv (framför allt avloppsvattendirektivet och slamdirektivet) revideras för tillfället
- Det kan dock konstateras att det finns risker med spridning av renat avloppsvatten på jordbruksmark. Det avser bland dem smittskydd, spridning av metaller och möjlig grundvattenpåverkan. Särskilt avseende antibiotikaresistens och organiska ämnen behövs en fortsatt bevakning av risker
- Antalet anläggningar som i dagsläget träffas av EU-förordningen är få och krav på ytterligare skyddsåtgärder utöver minimikraven behöver utredas i riskhanteringsplanen och kravställs via t.ex. tillstånd

Förslag på prövningsförfarande för återvinningsanläggningen

Förslag A. Tillstånd förs in i miljöprövningsförordningen (ABC-systemet)

- + miljöprövningen och befintligt system för prövning av avloppsreningsanläggningar hålls samman
- + går att använda redan utvecklad praxis för när nytt- eller ändringstillstånd behöver sökas alternativt endast en anmälan får göras av det befintliga avloppsreningsverket
- processen kan bli kostsam och tidskrävande

Möjligt alternativ: Tillstånd för sin i en separat förordning

- + kan utformas "separat" från det befintliga ABC-systemet.
- + kan bli en snabbare prövning och mindre kostsam och förenklad process
- den miljörättsliga prövningsprocessen blir svåröverskådlig om det skapas system utanför ABC-systemet
- Då avloppsreningsverket och återvinningsanläggningen i många avseenden är fundamentalt sammankopplade är det svårt att tillämpa två olika system
- Avloppsreningsanläggningen behöver sannolikt i de flesta fall ändå ansöka om ett nytt tillstånd allt ändringstillstånd ändå för att t ex processer i avloppsreningsverket behöver ändras som inte täcks av befintligt tillstånd

Förslag på införande i ABC-systemet

- **Befintliga B-verksamheter:** Kontrolleras i tillsynen av tillsynsmyndigheten och föreläggs om de det som krävs för att leva upp till EU-förordningen. Om det krävs omfattande ändringar behöver verksamheten omprövas
- **Befintliga C-verksamheter:** Får bedrivas i en övergångsperiod förutsatt att en ansökan om tillstånd lämnats in senast då EU-förordningen träder ikraft
- En ny svensk förordning föreslås, där även särskilda bestämmelserna om jordbrukets användning, och bestämmelser om befintliga verksamheters tillstånd, regleras
- Återvinningsanläggningen bör vara den som har ansvar att upprätta en riskhanteringsplan avseende produktion fram till leverans/efterlevnadspunkten
- Efterföljande aktör, till exempel en lagringsoperatör eller slutanvändare, ansvarar för att ta fram uppgifterna till riskhanteringsplanen för sin del i kedjan

Förslag på tillstånd för **bevattning**

- Slutanvändningen behöver integreras i en riskhanteringsplan. Görs lämpligen i tillståndsförfarande där en bedömning kan göra om bevattningen är tillåten eller inte
- **Förslag A:** Tillståndsplikt för användning i jordbruket införs i en förordning likt *”enskilda avlopp”*
  - + snabbare prövning och mindre kostsam och förenklad process jämfört med ABC-systemet
  - den miljörättsliga prövningsprocessen blir svåröverskådlig
- **Två möjliga alternativ**
  - Tillståndsplikt i ABC-systemet: onödigt krångligt
  - Anmälningssplikt: bristande rättsosäkert för slutanvändare

NATUR
VÅRDS
VERKET

